

SLUTRAPPORT

KULTUR FÖR LIVET

förstudie

Av Kirsi Abrahamsson

Denna förstudie delfinansieras av

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Innehåll

	Sid
1. INLEDNING	3
2. UPPDRAG	4
3. ARBETSSÄTT	4
4. KARTLÄGGNINGAR	6
5. KARTLÄGGNINGSANALYS	8
6. SEMINARIUM	15
7. FÖRSLAG TILL HANDLINGSPLAN	16
8. SWOT	18
9. SAMMANFATTNING	19
BILAGOR	20 - 31
Förteckning över genomförda intervjuer	Bilaga 1
Seminarieprogram	Bilaga 2
Deltagarförteckning seminarium	Bilaga 3
Seminarierapport	Bilaga 4

1 Inledning

”Kultur för seniorer – kultur och hälsa” pågår för fullt i Umeå kommun. Allt började som ett projekt 2002, men är numera en uppskattad och välbesökt kommunal verksamhet. Cirka 25000 arrangemang är genomförda sedan starten. Programutbudet består av musik, föreläsningar, cirkelaktiviteter, litteratur och annat som gör livet trevligt för Umeås äldre. Verksamheten organiseras i ett nätverk mellan kommunen, studieförbund, seniorföreningar, frivilligorganisationer, kulturinstitutioner med flera. I början av 2008 känner sig verksamheten mogen att gå vidare och bredda målgruppen.

Sporrade av de tidigare framgångarna tog Umeå kommuns kulturförvaltning initiativet till en förstudie med syftet att närmare granska förutsättningarna för ”Allas rätt till kultur”. Det allmänna kulturutbudet behöver utvecklas för andra målgrupper, för personer som inte har tillgång till det allmänna kulturutbudet. I nästa skede vill nätverket fokusera på personer med funktionsnedsättningar.

De positiva effekterna av kulturellt deltagande på hälsan finns väl dokumenterat i medicinsk forskning. Mer hälsofrämjande insatser är också ett av de viktiga målen för folkhälsopolitiken (prop. 2002/03:35). Vidare främjas delaktighet, kommunikation och socialt utbyte. Mål som har förankring i kulturpolitiken, att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt till eget skapande.

I maj 2008 ansökte Umeå kommuns kulturförvaltning i samarbete med kommunens socialförvaltning, socialtjänsten, Viva Resurs, Arbetsförmedlingen Kultur Nord, Västerbottens Museum, Västerbottensteatern, ABF och RSMH (Riksförbundet för social och mental hälsa) medel för en 3-månaders förstudie från Europeiska socialfonden. Ansökan bifölls i mitten av oktober 2008 och stöd beviljades med 173 382 kr (71.72% av budgeten). Övriga finansörer av förstudien är Umeå kommun via kulturförvaltningen och Viva Resurs med 53 357 kr samt Arbetsförmedlingen Kultur Nord med kontanta medel på 15 000 kr. Den totala budgeten uppgår till 241 739 kr. Förstudien pågår från november 2008 till januari 2009.

2 Uppdraget

Förstudien syftar till att kartlägga:

- vilka kompetenser finns bland arbetslösa kulturutövare, intresse och möjligheter att arbeta med nya målgrupper, behov av kompetensutveckling.
- arrangörernas behov av professionell kompetens och förutsättningar för nyrekrytering
- behov av kompetensutveckling för omsorgspersonal inom förstudiens område

Studien ska försöka visa vikten av kulturell stimulans för verksamma inom vård och omsorg. Vidare presentera ett förslag till handlingsplan för projektets fortsättning ur ett politiskt och organisatoriskt perspektiv

Förstudiens målsättning är att skapa en bra överblick om behovet av kulturaktiviteter för och med seniorer och personer med funktionsnedsättningar. Arbetet visar om matchningsmöjligheter finns för arbetslösa kulturutövare utifrån kompetens och mötesplatsernas behov. Förstudiens resultat ska kunna vidareutvecklas och implementeras i nya projekt vilka svarar mot verkliga behov. Arrangörerna av kulturverksamheter ges möjlighet att bli delaktiga i formuleringen av ett framtida projekt.

Förstudiens intentioner om en samverkansmodell (förklaring se sid 16) har via intervjuer och seminarium diskuterats och förankrats hos vårdpersonal, boendeenheter, studieförbunden, kulturinstitutioner, intresseorganisationer och arbetslösa kulturutövare.

3 Arbetssätt

Personliga intervjuer och seminarieform valdes för att belysa kartläggningens nyckelområden. Parallell komplettering skedde aktivt och fortlöpande i styrgruppen. Projektkoordinatören Eleanor Bodel har bistått med viktig input under arbetets gång.

Intervjuformatet fungerade väl för att få kontakt med nyckelpersoner i deras egen miljö och verksamhet. Det visade också vara lättast och smidigast att mötas. Många har även känt till det arbete med seniorer som pågår i Umeå. Ett viktigt komplement till intervjuerna var ett seminarium som arrangerades i november. Här fanns en spännande möjlighet att sätta samman parter med olika erfarenheter

som inte träffats förut. Kulturutövare arbetade bland annat med studieförbund, kulturinstitutioner och omvårdspersonal i konkreta gruppdiskussioner. Intervjuerna och seminarierna visade sig vara ett synnerligen viktigt led i förankringen och informationen om förstudiens intentioner.

Projektledaren har haft en fysisk placering inom Umeå kommuns kulturförvaltning nära verksamheten "Kultur för seniorer – kultur och hälsa" som koordineras av kulturförvaltningen. Detta har bidragit till att projektledaren har fått känna delaktighet och engagemang med nytta för kartläggningarna.

Den partssammansatta styrgruppen har följande ledamöter: Åsa Stenström, och Helena Forsberg, Västerbottens Museum, Robert Herrala, Västerbottensteatern, Maj-Lis Jakobsson, Umeå kommuns kulturförvaltning, Mikael Nylander, Arbetsförmedlingen Kultur Nord, Dorothy Olofsson, RSMH (Riksförbundet för Social och Mental Hälsa), Gerd Jonsson, ABF, Viviann Dannelöv, Umeå kommun, socialförvaltning; Jörgen Reinklou, VIVA Resurs. Senare utökades gruppen med Dan Gideonsson från Umeå kommuns socialförvaltning. Ulf Persson från Arbetsförmedlingen Kultur Nord har fungerat som suppleant för Mikael Nylander. Styrgruppen har hållit fyra protokollförda sammanträden och ett extra förberedande sammanträde inför seminariet.

Från Umeå kommuns kulturförvaltning har Eleanor Bodel fungerat som projektkoordinator och Per-Axel Persson har ansvarat för ekonomin. Som projektledare anställdes Kirsi Abrahamsson och Eva Conradzon, båda på halvtid i två månader och Kirsi Abrahamsson på heltid i januari.

4 Kartläggningar

Huvudarbetet i kartläggningen är intervjuer av kulturutövare, personal verksamma inom socialtjänsten och aktörer som genomför kulturaktiviteter (se analysen i kap 5). För att ta tillvara synpunkter av strategisk betydelse för en framtida verksamhet har även samtal förts med andra organisationer (redovisas sid 7 ”Strategiska samtal”).

Det har genomförts 47 intervjuer, 40 via personliga möten och 7 per telefon. Totalt har 55 personer deltagit i intervjuerna. Vi mötena har projektledarna informerat om förstudien och fört diskussioner om samarbetsmöjligheter, -intresse, kompetensbehov, nyrekrytering och mötesplatser.

Ett viktigt komplement till intervjuerna var det seminarium som arrangerades i slutet av november. Kulturutövare, personal från kommunens boendeenheter, samarbetspartners, kulturinstitutioner och studieförbund deltog och bidrog med värdefulla synpunkter. Redovisas närmare i kapitel 6 och bilagor 2-4.

Åtta kulturutövare från konstområden (bild och form, scen och ton samt ord och media) har intervjuats, sju av dem finns på arbetsförmedlingen Kultur Nord's lista över arbetslösa kulturutövare och en av de intervjuade har inte uppfyllt de särskilda yrkeskriterierna för att finnas inskriven på Kulturarbetsförmedlingen. Urvalet av de intervjuade kulturutövarna skedde i samråd med Arbetsförmedlingens handläggare.

Intervjuerna med arbetslösa kulturutövare syftade till att kartlägga intresset och möjligheter hos kulturutövare att arbeta med seniorer och personer med olika typer av funktionsnedsättningar hos aktörer/arrangörer av kulturaktiviteter. Vidare vilken kompetens det finns bland arbetslösa kulturutövare samt vilken kompetensutveckling skulle kulturutövare behöva för att arbeta med seniorer och personer med funktionsnedsättningar.

Intervjuerna med arrangörer/aktörer syftade till att kartlägga behovet av professionell kompetens hos arrangörer/aktörer av kulturaktiviteter. Vilken kompetens efterfrågas? Intervjuerna har också berört förutsättningar för nyrekrytering hos arrangörer/aktörer. Det har också undersökts hur kompetens kan matchas med uppdrag.

Personal på fyra äldreboenden samt två verksamma inom socialtjänstens område ”begränsad handikappade” har intervjuats.

Intervjuerna har syftat till att kartlägga behovet av kompetensutveckling (en avgränsad kompetensutvecklig specifikt inom förstudiens verksamhetsområde) för personal inom omsorgen/boendeenheter. Det har även undersökts vilken kompetens som efterfrågas inom vård/omsorg på boendeenheter och mötesplatser för målgruppen.

Strategiska samtal

Nedan redovisas ytterligare samtal som förts med organisationer som har en strategisk betydelse i en framtida verksamhet och som bidragit med synpunkter till förstudiens i kartlägningsarbete.

Länsbildningsförbundet är en naturlig kanal för sammanhållen information till studieförbunden och i ett eventuellt arbete att utveckla aktiviteter i länets andra kommuner.

Västerbottens läns landsting, staben för tillväxt och regional utveckling samt hälsostrategen inom FoUU-staben (funktion för områden som rör forskning, utbildning och hälsoutveckling), kan vara en given part i samordning, finansiering. Landstinget driver folkhälsoarbete och har ett handikappolitiskt program antaget i juni 2007. Programmet är ett redskap att nå målsättningarna att människor med funktionshinder skall ha full delaktighet i samhället och jämlika levnadsvillkor. Strategiskt arbete med hälsofrämjande och förebyggande insatser syftar till att öka hälsovinsten för patienter, medarbetare och befolkning. Landstingets vision är ”världens bästa hälsa 2020”.

Krenova vänder sig till professionella kulturutövare som vill utveckla eller stärka sin affärsidé. Krenova erbjuder inkubatorplatser för en begränsad tid i en miljö där ett företag kan födas och utvecklas. Samverkansmöjligheter finns och förutsätter informationsutbyte.

Regionförbundet Västerbotten kan vara en finansierande part när det t ex handlar om metodutveckling av en idé som kan tillämpas som modell i andra orter i Västerbotten.

Umeå kommuns **fritidsförvaltning** hanterar bidragsgivning via socialnämnden för riktade aktiviteter till den målgrupp som förstudien riktar sig till. Fritidskontoret har riktade aktiviteter bl a mot handikappade. Goda samordningsmöjligheter finns med fritidsförvaltningen.

Socialpsykiatriskt kunskapscentrum är en viktig kontaktyta. Centret ägs av kommunerna i Västerbotten och landstinget. Centret

arrangerar psykveckan och har gjort bemötandebildningar i samarbete med personer med egna erfarenheter. Centrets hemsida har många besökare och kan nyttjas för att nå ut med information.

Fackförbundet SKTF (kommunala tjänstemannayrken) har ca 850 medlemmar i Umeå, 2/3 delar inom kulturområdet, många av personer som arbetar på olika boenden är organiserade i SKTF. SKTF kan medverka i aktiviteter som rör kompetensutveckling, även ekonomiskt.

5 Kartlägningsanalys

Hos **studieförbunden** har verksamhetsledarna intervjuats. SENSUS deltog på seminariet och kunde lämna sina synpunkter där. Studieförbundet IBN RUSHD (med uppgift att stärka muslimer i Sverige och att ge ickemuslimer mer kunskap om islam) har inte intervjuats. Verksamheten är ännu i startskedet och kontaktpersonen har varit svår att nå.

Samtliga intervjuade studieförbund är intresserade av att medverka i ett eventuellt framtida projekt. Kulturutövare som cirkelledare kan arvoderas via studieförbunden. De flesta studieförbunden följer folkbildningsförbundets landsomfattande cirkelledaravtal. Men det finns också möjlighet att arvoda cirkelledare baserad på de kalkyler man gör per cirkel/uppdrag. Särskilt spännande är att studieförbunden har specialiserat sig inom olika områden, vilket i ett samarbete är en stor styrka. Som exempel kan nämnas att Studieförbundet har goda kontakter med invandrargrupper. Bilda samarbetar med Musikskolan och funktionshindrade. Medborgarskolan har en halvtidsanställd musiker för seniorer på boendeenheter. ABF har erfarenheter från daglig verksamhet på äldreboende. Folkuniversitetet har estetiska linjer användbara i ett projekt. Vuxenskolan har mångårig erfarenhet av verksamhetsaktiviteter med och för personer med funktionsnedsättning. Handikappidrottsförbundet samarbetar med kommunens fritidsförvaltning och Kulturverket. Samtliga intervjuade har betonat behovet av kompetensutveckling inom bemötande.

Kulturinstitutionerna är positiva till projektet. Västerbottensteatern har sina produktionsfaciliteter i Skellefteå och en administrativ funktion i Umeå. Teatern är en stor resurs i arbetet mot och med publik. Dramapedagog och berättare finns. Västerbottens museum har utställningsfaciliteter, friluftsmuseet Gammlia för aktiviteter, Bio Abelli med scen. Museet har samlingar som kan användas i arbetet, berättarantikvarie och kulturarvspedagogisk kompetens. Norrlandsoperan har en orkester som skulle kunna gå att nyttja mellan de ordinarie produktionerna och lokaler finns tillgängliga under dagtid.

Hemslöjdsföreningen har inga egna lokaler, men däremot finns det i länet 68 vävstugor som kan eventuellt nyttjas. Bildmuseet har lokaler för utställningar, möten och kurser. Institutionernas internationella kontakter kunde stimulera till utbyte mellan funktionshindrade i andra länder. Musikskolan lärare har inte full sysselsättning, många kunde utöka sin arbetstid. Musikskolan har ett stort behov av att utöka skolans kompetens med andra kulturers musik och instrument. Den brinnande punkten för samtliga är den ekonomiska aspekten. Behovet av extra personal som troligen uppstår. Löser man medfinansieringen med kontanta medel eller med avräkning via satsad arbetstid. Kan extra anslag från ägarna öronmärkas för aktiviteter med funktionsnedsatta personer och seniorer.

I stort efterlyses kulturella aktiviteter på **äldreboenden** och den dagliga verksamheten för personer med **funktionsnedsättningar**. Det finns många tillgängliga mötesplatser för aktiviteter. Viktigt är att framtida aktiviteter synkroniseras med det som redan finns och organiseras som en del av den dagliga verksamheten i enheterna. Pensionärsföreningar bör aktivt vara med i programverksamheten. Hemmaboende kan nås med hjälp av hemtjänstens ombud. Träffpunkter och volontärer är viktiga i arbetet. Personalen på boendeenheter är en stor resurs vad gäller kompetensutveckling av kulturutövare som engageras för aktiviteter.

De intervjuade **kulturutövarna** har egna personliga erfarenheter av att arbeta med seniorer och personer med funktionsnedsättningar. Samtliga är intresserade av att arbeta i ett projekt för och med dessa personer. Några kan arbeta på deltid eftersom ett dylikt arbete kan vara psykiskt krävande. De flesta av de intervjuade hade en tillfällig sysselsättning vid intervjutillfället.

Förstudiearbetets **styrgrupp** har vid sina möten fört ingående diskussioner omkring organisering, finansiering och innehåll i ett gemensamt framtida projekt. Värdefulla synpunkter har kommit fram såsom att projektinsatserna bör begränsas i början, viktigt med en grupp som bygger relationer, Umeå kommun som projektägare, alla medverkanden prövar projektet inom sina förutsättningar och testar möjliga arbetsmodeller, kulturutövarna bör få ut något av deltagandet och ska kunna påverka utformningen.

Sammanställning av intervjumaterialet

Det insamlade intervjumaterialet har sammanställts och analyserats inom de specifika frågeställningar som berör förstudiens kartläggningar.

Studieförbund

Intervjuade:	Studieförbundet, Bilda Nord, Medborgarskolan Region Nord, SISU Idrottsutbildarna, Handikappidrottsförbundet, ABF, Folkuniversitetet, Studieförbundet Vuxenskolan, NBV
Kompetens:	Bred erfarenhet finns av olika typer av aktiviteter med målgruppen seniorer och personer med olika typer av funktionsnedsättningar. Det finns även erfarenhet av en funktionsnedsatt person som leder kurser. Etablerat samarbete med föreningslivet inom olika funktionsnedsättningar finns hos studieförbunden och är en stor tillgång. Kompetensutveckling i bemötande är alltid aktuellt.
Engagemang:	Ett uttalat intresse finns att delta i ett eventuellt framtida pilotprojekt.
Uthållighet:	Eftersom studieförbundens verksamhet huvudsakligen finansieras med bidrag från stat, landsting och kommun samt med avgifter från deltagare och medlemsorganisationer är uthålligheten långsiktig. Studiecirkeln är den del av studieförbundens verksamhet som de flesta känner igen. En stabiliserande faktor är att verksamheten har över 100 år på nacken.
Ekonomi/resurser:	Studieförbunden är en partner med resurser när de gäller arvodering av kulturutövare som cirkelledare. Studieförbundens specifika erfarenhetsbank är av största betydelse. De flesta av studieförbunden har alla typer av bra och lämpliga lokaler som mötesplatser vilket är en stor tillgång.
Inspiration/idéer:	Med den erfarenhet som studieförbunden besitter finns det också en mängd idéer för att utveckla och bredda aktiviteter efter behov t ex inspirationscaféer, minnesträning, skapa berättelser genom film och teater, mötesplatser över åldersgränser.
Övrigt:	Studieförbundet vuxenskolan har utvecklat ett kursmaterial "Lättlästa texter" som kan användas i framtida projekt. Viktigt att även arbeta med de funktionsnedsatta personers möjligheter att ta vara på det kulturutbud som finns. SISU har tagit fram ett nationellt program för att öka kompetensen om bemötande till personer som arbetar i den offentliga sektorn.

Kulturinstitutioner och andra kulturaktörer

Intervjuade:

Västerbottens Museum, Västerbottensteatern, NorrlandsOperan, Bildmuseet, Länsbiblioteket, Alva Kultur, Västerbottens läns hemslöjdsförening, Stadsbiblioteket, Kulturverket, Musikskolan Midgård

Kompetens:

Tidigare erfarenheter finns bl a från projekt ”Livskraften” och ”Bygden berättar”. Alla har sina specialområden vilka möjliggör en innehållsmässig bredd för aktiviteterna.
Utbildning i bemötande och tillgänglighetsfrågor behövs samt hur man bygger entusiasm.

Engagemang:

Samtliga positiva till medverkan i ett samarbetsprojekt. T ex musikskolan skulle gärna redan nu samarbeta med skolor/institutioner för funktionshindrade.

Uthållighet:

Med den uppbyggnad som kulturinstitutionerna har är uthålligheten stark. Samhällets ansvar för funktionshindrades situation är en del av den allmänna välfärdspolitiken och är i regel med i institutionernas verksamhetsmål.

Ekonomi/resurser:

Kulturinstitutionerna med sin personal och kompetens är en stor resurs i arbetet mot och med publik och i detta fall med och för personer med funktionsnedsättningar och seniorer. Utmärkta lokaler finns för både konkreta aktiviteter som utställningar. Har i regel öronmärkta medel för basverksamheten. Extra aktiviteter kräver extra resurser. Befintlig personal hård belastade.

Inspiration/idéer:

En hel mängd spännande idéer finns i pipeline. Som exempel på genomförda aktiviteter kan nämnas Jenny Eklunds projekt ”Skriv ditt liv” – en lärobok hur man går till väga finns. Dokumix – dokumentera sin vardag och göra en utställning/film.

Övrigt:

Eget skapande upplevs ofta av individen som mycket tillfredsställande. Ett utbyte mellan generationer upplevs som positivt och givande. Musikskolan har stort behov att utöka skolans kompetens vad gäller andra kulturers musik och instrument.

Äldreboenden och daglig verksamhet för funktionsnedsatta

Intervjuade:

Äldreboende Sofieborg, Solbackens äldrecenter, Dragonens äldrecenter, Öbacka äldrecenter, Socialtjänsten, begränsad handikappade, Socialförvaltningens utvecklingschef.

Kompetens:

God kännedom om sina boende och deras möjligheter att delta i aktiviteter. Personalen som arbetar inom verksamheten kan vara utbildare t ex om olika typer av bemötande och kompetens som behövs för att arbeta med hjärnskadade och personer med Aspergers syndrom. Personal inom socialtjänsten behöver utbildning inom kultur och hälsa och konstens betydelse för individens välmående. Motiv till att ändra invanda mönster. Utbildade konstnärer kunde utbilda personal kring konst så att de kunde använda det i samtalet och relationen med brukaren.

Engagemang:

Positiva till ett samarbetsprojekt. Positiva till mer kulturella aktiviteter, mer aktiviteter för män efterlyses. Glädjande att livskvalitén för de boende ökar.

Uthållighet:

Ett samhällsansvar finns för service för äldre och personer med funktionsnedsättningar. Många av boende omfattas av Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och har Sol beslut pga neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Ekonomi/resurser

Begränsade medel för kulturverksamhet ca 10 000 – 20 000 kr/år. Fler volontärer behövs. Några av äldre boenden har bra lokaler för aktiviteter. Några saknar bra samlingsutrymmen. De flesta gruppboenden för funktionsnedsatta personer har bra utrymmen som mötesplatser.

Inspiration/idéer:

Mängder av goda aktivitetsuppslag finns t ex teateruppsättningar tillsammans med seniorer och ungdomar med funktionsnedsättningar, historiska tidsvandringar med performance artist, historiker och bildkonstnär. Skapa berättelser genom film och teater. Museipedagogik med metoder att aktivera så många sinnen som möjligt. Insamling och dokumentation av människors livsberättelser.

Övrigt:

Första generationens invandrare börjar komma in. Ställs andra krav på språk- och kulturkunskaper. Kontaktpersonen för ett eventuellt projekt måste arbeta i verksamheten. Viktigt med regelbundenhet av aktiviteter. Aktiviteter som genomförts tidigare med framgång med begränsad handikappade har även lett till anställningar vilket har varit särskilt positivt. Påpekas att inte glömma bort döva, dövblinda och blinda med utvecklingsstörning. En kulturutövare som kommer in i verksamheten måste vara utbildad i bemötande frågor och känna till förutsättningarna i lokalerna. Skapa tillsammans, delta aktivt.

Behov av kulturaktiviteter

Seniorer: Sång och musik i alla former, eget och besök av artist. Teater i det lilla formatet. Mer manliga aktiviteter. Lekar och ramsor. Dövtolkad musik. Kåsörer, föreläsare. Positivt veckoblad om nyheter. Cirklar med teman. Uppläsning med skådespelare som kan levandegöra texter. Berättaraftnar på museet. Samarbete med trädgårdsutbildning/designhögskola. Meny med utbud att välja ifrån önskas. Begränsad handikappade: Högläsning, dock svårt att hitta en bok som passar alla. Skriva dikter. Målning och keramik. Teatergruppen behöver hjälp med regi, ljus- och ljudsättning samt arenor att spela på och gärna samarbete med personer som jobbar med teater. Göra en film med budskap. Promenader för att titta på konst, byggnader. Vävning, tovat, screentryck, musik, målning, dans, matlagningskurser.

Intresseorganisationer – handikapp

Intervjuade:

RSMH (Riksförbundet för social och mental hälsa), HSO (Handikappförbundens samarbetsorgan)

Kompetens:

HSO har tillgänglighetskonsulter och kan nyttjas som utbildare i tillgänglighets- och bemötandefrågor. Breda nätverk och kontakter bl a för att människor med funktionsnedsättningar ska ses som en tillgång på arbetsmarknaden.

Engagemang:

Intresserade av att delta i ett projekt.

Uthållighet:

Båda intervjuade intresseorganisationerna har en stabil grund att stå på. Handikappförbundens samarbetsorgan har 43 av landets handikappförbund som medlemmar. HSO är handikapprörelsens enade röst mot regering, riksdag och centrala myndigheter. RSMH arbetar för att människor med psykisk ohälsa ska ges goda förutsättningar att komma tillbaka till ett gott liv.

Ekonomi/resurser:

Möteslokal finns hos HSO. RSMH har en bra möteslokal i centrala Umeå utrustade med verkstäder. Som ideella föreningar finns möjligheten att söka projektstöd för specifika aktiviteter. T ex landstingets hälsofrämjande länsstöd för frivillig organisationer.

Inspiration/idéer:

Gränsöverskridande möten mellan olika åldrar och olika funktionshinder föreslås. Samarbeten med tex Konstfrämjandet, IOGT:s teatergrupp, tonsättning av dikter, skrivarkurser med egna berättelser, skaparkraft.

Övrigt: Intresseorganisationernas internationella kontakter kan vara av intresse i ett framtida projekt.

Kulturutövare

Intervjuade: Kulturutövare inom bild och form, scen och ton, ord och media
Tre kvinnliga och fem manliga

Kompetens: De flesta har erfarenheter att arbeta med seniorer och personer med funktionsnedsättningar.
Alla intervjuade ytterst kompetenta inom sin genre. Kompetens behov om t ex olika sjukdomar, vad är demens mm?

Engagemang: Intresse finns att medverka i ett framtida projekt. Alla arbetar gärna med seniorer och personer med funktionsnedsättningar. Oerhört givande. Lär mycket om sig själv.

Uthållighet: Viss övertalighet finns bland kulturutövarna och således fullt möjligt att tillsätta tjänster inom flera områden. Dock kan det blir olika personer från tid till annan. Begränsad uthållighet.

Ekonomi/resurser: En avtalsenlig lön behövs för de som engageras. Alla konstområden kan täckas.

Inspiration/idéer: En idébank finns att ösa ur. Som exempel kan nämnas prata om målningar, färger, lära sig att se. Berättandet/minnen som omvandlas till bilder.
Teman: jag och min kropp, porträtt, rumslighet och djup, landskap.

Övrigt: Vore intressant med tvärgrupper teater/bild/musik samt blandgrupper yngre/äldre. Återkoppling och uppföljning viktigt under projektiden.

---

6 Seminarium

Seminariet den 25 november var ett viktigt komplement till de tidigare redovisade djupintervjuerna. Deltagarna hade bra spridning med representation från olika verksamhetsområden, vilket var en injektion för gruppdiskussionerna. Här fick kulturutövare, personal från kommunens boendeenheter, samarbetspartners, kulturinstitutioner och studieförbund ett bra tillfälle att på samma arena byta idéer och inspiration med varandra i gruppdiskussioner.

Intresse och engagemang framgick tydligt i grupperna för ett gemensamt framtida projekt. Gruppdiskussionerna var livliga och tillförde viktiga synpunkter för det fortsatta arbetet. En tanke utkristalliserade sig: lyft hälsoaspekten, de ekonomiska vinsterna och den etiska dimensionen "Allas rätt till kultur". Nätverkssamarbete, attitydförändringar, växelspel mellan generationer och kulturer, mötesplatser var angelägna diskussionspunkter.

Framgick också tydligt att organisation, finansieringen, förankringen och kontinuiteten bör klaras ut. Det sammantagna intrycket från seminariet var att alla såg att ett framtida projekt har förutsättningar för att lyckas.

105 deltagare anmälde sig till seminariet, varav 41% studieförbund, kulturinstitutioner och organisationer, 21% kulturutövare, 12% personal vid boendeenheter, 12% socionomstuderanden och 14% arrangörer och övriga medverkanden. Två av deltagarna var observatörer från Tyskland och Österrike. Syftet med seminariet var att förankra och sprida information om förstudien och vad den planeras leda till samt att få synpunkter från deltagarna till det fortsatta arbetet.

7 Förslag handlingsplan

Vi arbetar för att få till stånd en ny långsiktig och permanent arbetsmarknad för kulturutövare. Kultur ska bli en accepterad del av vardagen för seniorer och personer med funktionsnedsättningar på boendeenheter och mötesplatser.

Umeås satsning ”Kultur för seniorer – kultur och hälsa” har banat väg för nya spännande verksamhetsområden inom omsorgssektorn.

Jag föreslår att det planeras för ett treårigt strategiskt projekt. Strategiskt för att det ska permanentas och även kunna användas som arbetsmall för kommuner i Sverige och i andra länder.

Jag föreslår att det tidigare nätverkssamarbetet ”Kultur för seniorer – kultur och hälsa” omarbetas att bestå av parter i en ny samverkansmodell. Förändringen ska ses som en nystart. Organisationen i samverkansmodellen ska vara tydlig och arbetet målinriktat med fastställd verksamhetsplan både för drift och aktiviteter. Det skapar tydlighet och ansvar i organisationen, vilket är en förutsättning för arbete och verksamhetsplanering. Verksamhetsplanering betonas särskilt av boendeenheter: *God tid för inplanering är viktigt för verksamheten är komplicerad. Vi behöver skaffa vikarier, volontärer och har också fasta rutiner för omsorg att ta hänsyn till*

När organisationen är på plats **föreslår jag** att en fast kulturutövarpool inrättas. Den arbetar efter en bred tolkning av kulturbegreppet för att arbetstillfällena ska komma flera yrkesområden tillgodo. Poolen ska också omfatta bibliotekarier, hemslöjds konsulenter, museipedagoger och andra yrken som inte finns i kulturarbetsförmedlingens listor. Arbetet ska samordnas med kulturinstitutioner och studieförbund.

Poolen är produktionsplats för de konkreta aktiviteter som erbjuds boendeenheter och mötesplatser. I aktiviteterna ingår också kompetensutveckling av kulturutövare, berörd personal och volontärer inom projektområdet. Viktigt att kulturaktiviteterna formas efter önskemål från brukarna. För att säkerställa bredd, kvalitet och mångfald i utbudet erbjuds kompletterande fasta aktivitetsmenyer.

Genom den partssammansatta samverkansmodellen arbetar deltagarna tillsammans för tillväxt och sysselsättning (Lissabonstrategin). Kompetensutveckling främjas och utanförskap motverkas. Fortsatt kommunikation och förankring är direkt avgörande för att kunna nå resultat och vidmakthålla engagemanget.

Jag föreslår följande inför finansieringsdiskussionerna. För att satsningen ska hålla över tid och vara trovärdig bör man så snart som möjligt få in den i parternas årliga verksamhetsplaner med utpekat ansvar. I verksamhetsplanerna bör aktiviteterna budgeteras och formuleras att omfatta seniorer och personer med funktionsnedsättningar. Förankra och sök extra anslag för öronmärkta aktiviteter inom den egna organisationen.

Eftersom det är ett metodutvecklande strategiskt projekt bör nationell statlig eller regional medfinansiering undersökas, t ex via Socialutskottet, Socialdepartementet, Västerbottens läns landsting och Regionförbundet Västerbottens län.

För att realisera satsningen krävs att partners deltar i finansieringen antingen med kontanta medel eller genom arbetad tid.

När medfinansieringen klarats ut **föreslår jag** att en projektansökan sändas till Europeiska socialfonden. Kommande utlysningar 2009 har aviserats till 4.5-18.6 med beslutsmöte 7 oktober och 6.7-20.8 med beslutsmöte 9 december.

Andra möjliga källor som kan undersökas är EU:s hälsoprogram 2008-2013 där stöd kan sökas till fleråriga projekt med ett tydligt europeiskt mervärde. Kontaktpersoner finns på Folkhälsoinstitutet. Nästa utlysning är i februari 2009. Skulle man önska koppla på ett samarbete med landskapen i Österbotten eller Satakunta i Finland kan stöd sökas från Botnia-Atlantica programmet med två beslutsmöten under hösten 2009.

8 Swotanalys

Umeå kommuns jämställdhetsstrateg, Helene Brewer, deltog vid SWOT-analysen för att vi skulle kunna väga in de viktiga jämställdhetsaspekterna.

Styrkor	Svagheter	Möjligheter	Hot
Bra för alla som deltar Könsneutralt - ger bättre hälsa Mångfaldsperspektivet Mångkultur – passar bra in i projektet Alla har behov av gemenskap Produktivt projekt – sparar pengar Politisk förankring	Få män finns inom omsorgen/vården Olika behov av kultur – ej för individuellt Finns det arbetslösa kulturutövare - som kan matchas mot behov Måna om minoritet – kan bli fel	Pågående Kultur för seniorer Konkurrensfaktor som attraktiv kommun Breddar kulturarenan Generationer i samverkan Kulturhuvudstad 2014 Politiska prioriteringar nationellt/lokalt Observatörer internationellt Äldreperspektivet lyfts fram Kan bli ett nordiskt/europeiskt projekt i förlängningen Positiva följder långsiktigt, ekonomiskt och hälsomässigt	Att vi inte får medel, kris och sparbetning Regelverken inom aktörernas organisationer inte passar projektet Se till att det inte blir konflikt mellan arbetsmarknadspolitik och kulturpolitik Deltagarkriterier – olika hinder

9 Sammanfattning

Kirsi Abrahamsson har i tre månader på uppdrag av Umeå kommuns kulturförvaltning genomfört förstudien "Kultur för livet". Sporrade av tidigare framgångar med äldre och kultur vill man fortsätta arbeta med *allas rätt till kultur*, skapa möjligheter för dem som inte kan delta i allmänna kulturutbudet. Utbudet utvecklas även för andra målgrupper än seniorer, för personer med funktionsnedsättningar.

Kartläggningen har gjorts genom ett 50-tal djupintervjuer med studieförbund, kulturinstitutioner, personal på boendeenheter, intresseorganisationer och kulturutövare. Intervjuerna syftar till att informera, förankra och inhämta synpunkter på satsningen "Kultur för livet". I tillägg har ett seminarium med 100-talet deltagare genomförts.

I Umeå finns ett brett kunnande hos arbetslösa kulturutövare och ett uttalat intresse att arbeta med nya målgrupper. Kulturutövarna efterlyser i så fall utbildning i bemötande. Arrangörer t ex kulturinstitutioner behöver rekrytera extra personal, allt efter uppdragens särart och möjlighet till finansiering. Omsorgspersonal uttrycker behov av noggrann planering av kulturaktiviteter för att inslagen ska passa in i den dagliga verksamheten. Personalen har behov av utbildning om bl a konstens betydelse för individens välmående. Samtliga intervjuade är beredda att delta i satsningen "Kultur för livet". *Starkt engagemang finns.*

Kartläggningen har resulterat i ett förslag till ett *strategiskt* projekt. Strategiskt för att det ska permanentas och även kunna användas som arbetsmall för kommuner i Sverige och i andra länder. Det tidigare nätverkssamarbetet "Kultur för seniorer – kultur och hälsa" omarbetas att bestå av parter i en *samverkansmodell*. Förändringen är en nystart.

En fast *kulturutövarpool* inrättas som arbetar efter en bred tolkning av kulturbegreppet för att arbetstillfällena ska komma flera yrkesområden tillgodo. Arbetet ska samordnas med kulturinstitutioner och studieförbund. Poolen är produktionsplats för konkreta aktiviteter som formas efter brukarnas önskemål. För att säkerställa bredd i utbudet erbjuds aktivitetsmenyer. Kommunikation, förankring och utvärdering är avgörande för att kunna nå resultat och vidmakthålla engagemanget.

För att satsningen ska *hålla över tid* och vara trovärdig bör parterna formulera aktiviteterna i egna verksamhetsplaner och budgetar att omfatta seniorer och personer med funktionsnedsättningar. Då detta är ett metodutvecklande strategiskt projekt bör nationell statlig eller regional medfinansiering undersökas. När medfinansieringen klarats ut kan stöd sökas från aktuella EU-program, t ex socialfonden, EU:s hälsoprogram eller vill man samarbeta med Österbotten eller Satakunta i Finland från Botnia-Atlantica.

BILAGOR

Genomförda intervjuer 2008-2009

Bilaga 1

Informerat om förstudien ”Kultur för livet” via personliga möten.
Diskussioner har också förts om samarbetsmöjligheter, -intresse, kompetensbehov, nyrekrytering och mötesplatser.

Förteckning över organisationer och personer som intervjuats:

Studieförbund:

Studieförbundet

Kristina Engblom

Ridvägen 5

903 25 Umeå

kristina.engblom@studieframjandet.se

070-536 58 38, 090-135700

Bilda Nord

Katarina Glas

Skolgatan 36 A

903 25 Umeå

katarina.glas@bildanu.se

090-142040

Medborgarskolan, Region Nord

Anita Eriksson

Box 354

901 07 Umeå

vasterbotten@medborgarskolan.se

090-775059

SISU Idrottsutbildarna

Niclas Bromark och Sofie Gustafsson,

Handikappidrottsförbundet

Box 3005

903 02 Umeå

090-175424

Västerslätt, Industrivägen

ABF

Gerd Jonsson

Hagaplan 1

903 36 Umeå

gerd.jonsson@abf.se

090-711604

2009-01-30

Folkuniversitetet
 Kristina Ekman och Dimitris Athanassiadis
 Box 363
 Nygatan 43
 901 08 Umeå
 090-711400

SV – Studieförbundet Vuxenskolan
 Karin Lidenmark
 Kungsgatan 42
 903 25 Umeå
 090-125585

NBV
 Margot Asplund
 Skolgatan 48
 903 27 Umeå
 090-132905

Västerbottens läns bildningsförbund

Ann-Marie Lindgren
 Kungsgatan 42
 903 25 Umeå
 070-3609174, 090-126800

Arbetsförmedlingen:

Box 423
 901 09 Umeå

Mikael Nylander
 Tf chef för AF Kultur Norra
 090-151600
 mikael.nylander@arbetsformedlingen.se

Ulf Persson
ulf.r.persson@arbetsformedlingen.se

bild, form och foto

Anders Sundén

per telefon
 musik, dans och scen

Umeå kommun, socialförvaltning:

Viviann Dannelöv

Äldreboende Sofieborg
 Rehab.assistent Mona Steimert

Solbackens äldrecenter
Rehab.assistent Elisabeth Tjärnström

Dragonens äldrecenter
Enhetschef Fredrik Bergström
Rehab.assistent Gun Edlund
Öbacka äldrecenter
Enhetschef Ulla-Britt Kullh
Rehab.assistent Helena Gottfridsson

Socialtjänsten
Tina Sundelin, begränsad handikappade
IngaLill Gunnarsson, enhetschef

Umeå kommun, fritidsförvaltning:
Kjell Thelberg

Umeå kommun, stadsbiblioteket:
Bibliotekschef, Inger Edebro Sikström
Enhetschef, Maria Westerlund

Kulturverket:
Arne Berggren
090-163327

Musikskolan, Midgård:
Lars Johansson

Västerbottens Museum:
Box 3183
903 04 Umeå
Åsa Stenström
090-171800
asa.stenstrom@vbm.se

Västerbottensteatern:
Kungsgatan 48
903 26 Umeå
Robert Herrala
090-135131
robert.herrala@vasterbottensteatern.se

NorrlandsOperan:

Box 360

901 08 UMEÅ

Växel: 090-15 43 00

Magnus Aspegren, vd

per telefon

Bildmuseet:**Umeå universitet****901 87 Umeå**

Gammlia

Jan-Erik Lundström, museichef

tel 090 - 786 68 15

jan-erik.lundstrom@bildmuseet.umu.se**RSMH – Riksförbundet för social och mental hälsa:**

Dorothy Olofsson

090-165044

dorothy.olofsson@umea.se**Socialpsykiatriskt Kunskapscentrum i Västerbotten:**

Maine Lundberg

Region Västerbotten

Box 443

901 09 Umeå

E-post: info@socialpsykiatri.se**Regionförbundet Västerbottens län:**

Box 443

901 09 Umeå

Anders Almberg

Barbro Lundmark

Västerbottens läns landsting:**Alva Kultur**

Ann Helen Littbrand

Anna Lundberg

Hanne Eklund

Norrlands universitetssjukhus

901 85 Umeå

FoUU-staben, Landstingskontoret

Maria Falck, hälsostrateg

901 89 Umeå

Länskulturchef

Anna Lassinanti

per telefon

Länsbiblioteket i Västerbotten:

Postadress: 901 78 Umeå
Besöksadress: Rådhusplanaden 8, plan 5
Länsbibliotekschef
Anette Sundbom
090 - 785 45 83

Västerbottens läns hemslöjdsförening

Hemslöjdskonsulenterna
Skolg 53 ö.g.
903 27 Umeå
Mats Pallin 070-3705319
Kristina Ersviken 070-5169591

SKTF

Bengt Björkman, ordförande
Avdelning 114, Umeå
Skolgatan 31A, 903 25 Umeå
090-161886

HSO

Handikappförbundens samarbetsorgan,
Gun Ingvarsson
090-706602

KRENOVA

Tullkammaren
Västra Strandgatan 9
903 26 Umeå
Anders Persson

Kulturutövare:

Kjersti Dahlstedt
Nydalavägen 61
903 39 Umeå

BILD

Maria Sundström
Granlidsvägen 5
910 20 HÖRNEFORS

BILD

Kent Gustafsson
Hedvägen 12
903 62 Umeå

BILD

Kajsa Reicke-Nyqvist
Kulturcentrum för barn & unga

SCEN
per telefon

Hans Ellingsson
Löftets Gränd 70
903 63 Umeå

MUSIK

Måns Lundberg

ORD/MEDIA
per telefon

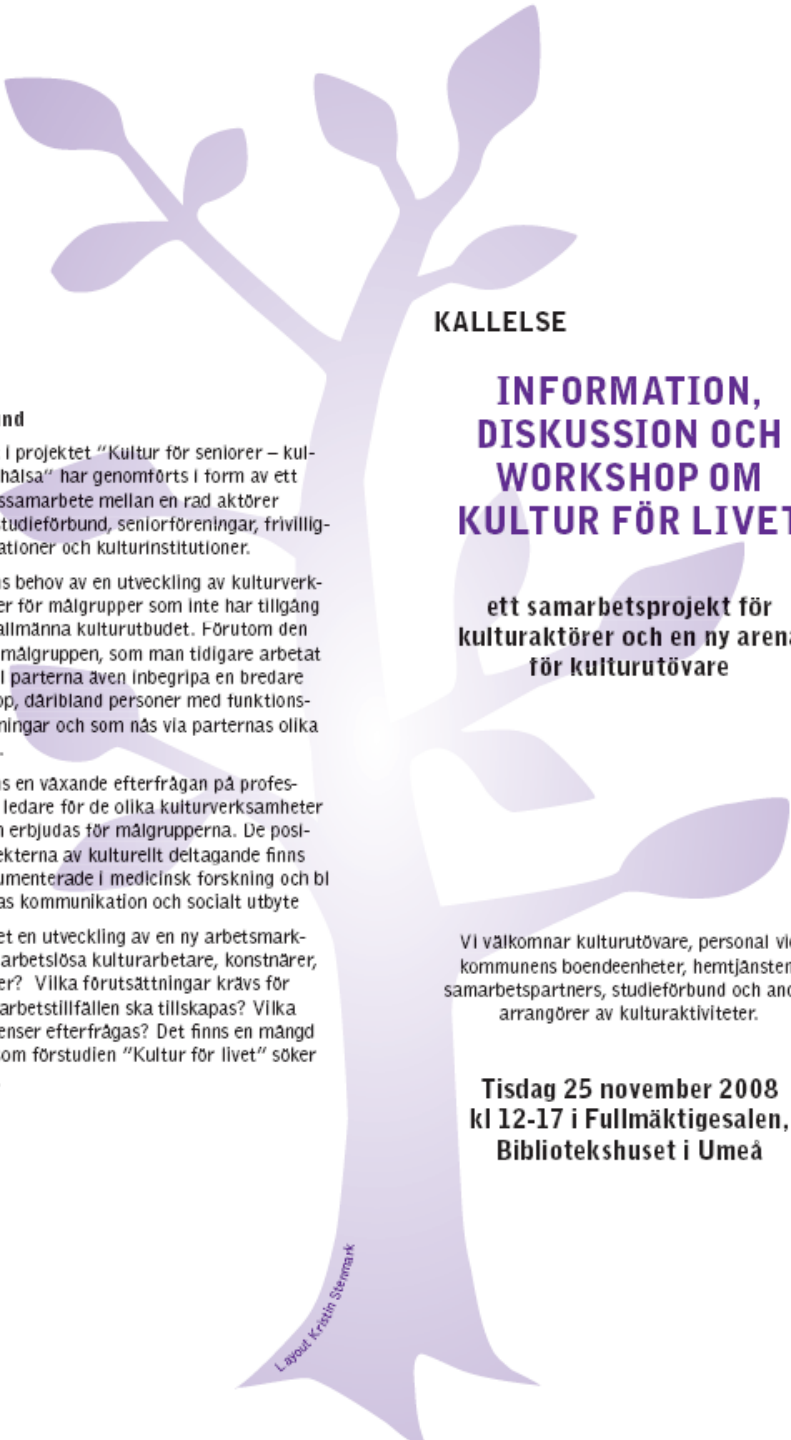
Thomas Hedlund

MUSIK
per telefon

Mats Glantz

FILM
per telefon

Bilaga 2

Bakgrund

Arbetet i projektet "Kultur för seniorer – kultur och hälsa" har genomförts i form av ett nätverkssamarbete mellan en rad aktörer såsom studieförbund, seniorföreningar, frivilligorganisationer och kulturinstitutioner.

Det finns behov av en utveckling av kulturverksamheter för målgrupper som inte har tillgång till det allmänna kulturutbudet. Förutom den seniora målgruppen, som man tidigare arbetat med, vill parterna även inbegripa en bredare målgrupp, däribland personer med funktionsnedsättningar och som nås via parternas olika nätverk.

Det finns en växande efterfrågan på professionella ledare för de olika kulturverksamheter som kan erbjudas för målgrupperna. De positiva effekterna av kulturellt deltagande finns väl dokumenterade i medicinsk forskning och bl a främjas kommunikation och socialt utbyte

Finns det en utveckling av en ny arbetsmarknad för arbetslösa kulturarbetare, konstnärer, kreatörer? Vilka förutsättningar krävs för att nya arbetstillfällen ska tillskapas? Vilka kompetenser efterfrågas? Det finns en mängd frågor som förstudien "Kultur för livet" söker svar på.

KALLELSE

INFORMATION, DISKUSSION OCH WORKSHOP OM KULTUR FÖR LIVET

ett samarbetsprojekt för kulturaktörer och en ny arena för kulturutövare

Vi välkomnar kulturutövare, personal vid kommunens boendeenheter, hemtjänsten, samarbetspartners, studieförbund och andra arrangörer av kulturaktiviteter.

**Tisdag 25 november 2008
kl 12-17 i Fullmäktigesalen,
Bibliotekshuset i Umeå**

Layout: Kristin Stenmark

Förstudien Kultur för livet

Syftar till att kartlägga

- Förutsättningar för en ny arbetsmarknad för kulturutövare.
- Ett intressant verksamhetsområde för aktörer och arrangörer.
- Behov av arbetsutveckling för kulturutövare och vårdpersonal.
- Behov av personlig utveckling för kulturutövare, vårdpersonal och brukare.
- Behov av kompetensutveckling för kulturutövare.
- Finns förutsättningarna i Umeå?
- Vill vi testa idén?

Syftet med seminariet är

- att förankra och sprida information om den förstudie vi startat och vad förstudien planeras leda till.
- att få mesta möjliga underlag av aktörer, arrangörer, kulturutövare, personal på vård-/omsorg-/boendeenheter och hemtjänsten för det påbörjade arbetet.
- att samla och bearbeta synpunkter, råd, tips, underlag inför ett kommande samarbete för att testa den modell vi kommer fram till.
- att vi tillsammans kan ge mängder av människor en kultur för livet.

Med stöd av bl a

Workshop Kultur för livet

TID: Tisdag 25 november kl 12.00-17.00

PLATS: Fullmäktigesalen, Bibliotekshuset, Rådhusplanaden 6 A, 1 tr upp

Program

12.00 Lunchbuffén står dukad

Öppning - Kulturchef Fredrik Lindegren, ordf. i Kulturnämnden Thomas Wennström och ordf. i Socialnämnden Eva Andersson

Kulturinslag - Hans-Ola Stenlund

Presentationer och information - Nina Björby, Eleanor Bodel, Mikael Nylander m fl

Kaffepaus

Gruppdiskussioner, redovisningar och frågepanel

Avslut kl 16.30

Varmt välkommen till en intensiv eftermiddag!

Vi bjuder på lunch och kaffe och du bjuder på din arbetsinsats.

Anmälan senast 18 november till

kirsi.abrahamsson@umea.se , 076-84 20 725
eleanor.bodel@umea.se , 090-16 34 14

Seminariearrangörer

Partners i styrgruppen för förstudien Kultur för livet är Umeå kommuns kulturförvaltning, Umeå kommuns socialförvaltning, VIVA Resurs, Arbetsförmedlingen Kultur Nord, Västerbottens Museum, Västerbottensteatern, ABF och RSMH (Riksförbundet för Social och Mental Hälsa).

Projektkoordinator: Eleanor Bodel, Umeå kommun, kulturförvaltning

Projektledare: Kirsí Abrahamsson och Eva Conradzon

Bilaga 3

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Kultur för livet

Workshop 25.11.2008

Deltagarförteckning

Studieförbund/Aktörer/Organisationer

Ann-Marie Lindgren, Länsbildningsförbundet
 Christina Hedström, ABF
 Anita Eriksson, Medborgarskolan
 Karin Lidenmark, Studieförbundet Vuxenskolan
 Karin Rådström, Folkuniversitetet
 Inga Kjellgren, Studieförbundet
 Andrea Rodriguez, Studieförbundet
 Göran Westerlund, Studieförbundet
 Maria Sundström, Bilda
 Åsa Bergius, Sensus
 Margot Asplund, NBV
 Göran Westerlund,
 Anna Robertsson, Västerbottens museum
 Maria Paulsson, Västerbottens läns hembygdsförbund
 Maine Lundberg, Socialpsykiatriskt Kunskapscentrum i Västerbotten
 Katarina Pierre, Bildmuseet
 Charlotte Högberg, Bildmuseet
 Per Edlund, Norrlandsoperan
 Elin Hellrönn, Norrlandsoperan
 Ulf Persson, Arbetsförmedlingen Kultur Nord
 Anders Sundén, Arbetsförmedlingen Kultur Nord
 Ola Tunstedt, Arbetsförmedlingen Kultur Nord
 Simon Persson, Ögonblicksteatern
 Karin Larson, Ögonblicksteatern
 Mats Pallin, Hemslödsföreningen
 Ralph Andersson, Kooperativet Kärngården-RSMH
 Gunilla Brändström, Kärngården-RSMH
 Anders Eriksson, Kärngården-RSMH
 Jan Grubb, Kärngården-RSMH
 Torbjörn Högberg, Kärngården-RSMH
 Elenor Lundén, Kärngården-RSMH
 Inga Sikström, Kärngården-RSMH

Yvonne Öhman, Kärngården-RSMH

Kulturutövare

Maria Sundström, bildkonstnär
 Evaanna Hertov, bildkonstnär/äldreomsorg
 M Alexander Nilsson
 Hans-Ola Stenlund
 Karin Lundemark
 Britt Gustavsson
 Anna Rinnefeldt
 Hans Arvidsson
 Kjersti Dahlstedt
 Karina Lindström
 Britt Hillbom
 Ann-Katrin Sjögren
 Margareta Selander
 Lars-Göran Selander
 Johan Lundkvist
 Moa Krestesen
 Stellan Scherdin

Socialtjänsten/boende-enheter

Marie Björn, Dragonens Äldre Center
 Gun Edlund, Dragonens Äldre Center
 Pernilla Sjöström, Socialtjänsten begränsad handikappade
 Cronje Forsberg, Socialtjänsten begränsad handikappade
 Tina Sundelin, Enhetschef daglig verksamhet
 Heidi Engman, Enhetschef hemtjänst nord
 Karita, Hemtjänst nord
 Inga-Lill Gunnarsson, Område nord vuxna begränsad handikappade
 Helena Gottfridsson, Socialtjänsten AO Öbacka
 Ann-Britt Stedtlund, Haga Äldrecenter
 Ann-Kristin Lindström, Haga Äldrecenter
 Britta Hanssen, Holmsund-Obbola KDF
 Dan Gideonsson, Socialtjänsten, stab

Kulturförvaltning

Per-Axel Persson, ekonomi
 Marie Lundin, Kultur och Hälsa
 Helge von Bahr, Kulturcentrum
 Kajsa Reicke, Kulturcentrum
 Ninni Flemming, Kulturcentrum
 Eleonor Fernerud, Kulturcentrum
 Jenny Thorneus, Kulturcentrum
 Mikael Hultdin, Konstenheten

Pensionärsorganisationer

Sten-Egon Westin, SPPF
Annette Strandgren, SKPF
Görel Lindahl, SPRF
Lena Strömberg, SPRF
Birgitta Olling, Umeå PRO
Börje Lundström

Socionomstuderanden

Petra Lind
Carolin Kaspersen
Angelica Öberg Eklund
Jessica Ramen
Love Sundlöf
Therese Bond
Anna-Carin Lundholm
Susanne Larsson
Annelie Nordin
Stefan Andersson
Sibtain Govani
Eva Steinmez, Tyskland – observatör
Kathi, Österrike observatör

Inledare/medverkanden

Tomas Wennström, ordförande kulturnämnden
Eva Andersson, ordförande socialnämnden
Fredrik Lindegren, kulturchef kulturförvaltningen
Hans-Ola Stenlund
Nina Björby

Styrgrupp

Helena Forsberg, Västerbottens museum
Robert Herrala, Västerbottensteatern
Mikael Nylander, Arbetsförmedlingen, Kultur Nord
Gerd Jonsson, ABF
Dorothy Olofsson, RSMH
Viviann Dannelöv, Soc
Maj-Lis Jakobsson, Umeå kulturförvaltning
Eleanor Bodel, Umeå kulturförvaltning
Eva Conradzon, projektledare
Kirsi Abrahamsson, projektledare

Seminariearrangörer

partners i styrgruppen för förstudien Kultur för livet: Umeå kommuns kultur- och socialförvaltningar, VIVA Resurs, Arbetsförmedlingen Kultur Nord, Västerbottens Museum, Västerbottensteatern, ABF och RSMH.

Redovisning av gruppdiskussionerna från de skriftliga rapporterna

Styrgruppens ledamöter fungerade som ledare för **gruppdiskussionerna** i nio grupper och lämnade en muntlig rapport för deltagarna i samband med seminariets avslut. Samtliga nio grupper bestod av kulturutövare, studieförbund, organisationer, boendeenheter och studeranden. Åtta av nio grupper har också lämnat en skriftlig rapport. Grupperna har arbetat lite olika – några grupper har diskuterat fritt, någon grupp har enbart diskuterat idéer, några grupper annat än idéer och någon grupp mest om mötesplatser, en grupp har följt den mall som lämnades under förberedelserna.

Från gruppdiskussionerna har följande sakområden utkristalliserat sig: mötesplatser, idéer, målgruppens behov, ”framtida” projektets styrning/beställare och utbildning. Här redovisas ”nyckelcitater” ur rapporterna som en summering.

Mötesplatser

Konkreta förslag på mötesplatser: 76:an, Kärngården, Öbacka äldreboende, Norrlandsoperan, boendeenheter, kyrkor, skolor (arena för lärande i skolan med kulturutövare), biblioteken, studieförbunden, Ögonblicksteatern (tillgänglig scen – fått pengar för anpassning av teatern för funktionshindrade), Bokcaféet på Pilgatan. Konstaterades att mer lokaler behövs: nära hemmet 500 m, ambulerande lokal (typ buss), besök i hemmen ”kultur i liten väska”.

Idéer

Alla konstområden ingår. Teateruppsättningar med ungdomar med funktionshinder och seniorer tillsammans. Livslinjer. Skrivande. Berättande + bild. Allsång. Konstvandringar. Läsombud. Synliggöra och marknadsföra. Färg och form upplevelser. Skapa berättelse genom film och teater. Taktill massage. Guidade turer som berättas med nya metoder och illustrationer. Skapa ljus-/ljudspår genom staden. Minneslådor (lånelådor som innehåller gamla bekanta föremål som väcker minnen). Måla under gudstjänst och samtala därefter kring de bilder som t ex en predikan kunnat inspirera till.

Målgruppens behov

Mötet mellan människor. Dåliga kan inte komma. Aktiviteten anpassas till mottagaren. Måste allt vara så professionellt? Känna sig behövd. Växelspel mellan generationer. Eget skapande. Gemenskap och delaktighet. Både fin- och populärkultur.

Projektets styrning/beställare

Vem bestämmer och styr? Vem är beställare? Fast struktur för projektet behövs eftersom så många inblandade. Kommunen huvudman. Förankring på alla nivåer är viktig. Samverkan mellan alla. Kontinuitet viktig, inte enstaka nedslag utan uppföljning. Ömsesidigt förtroende mellan beställare och utförare. Vem ska betala?

Utbildning

Attitydarbete: förändra attityder till sociala/kulturella aktiviteter bl a hos politiker, utbildning för höjd kulturkompetens. Diskussionsgrupper för att lösa svårigheter/problem. Bemötandekunskap. Utförare t ex studieförbunden. Utbilda personalen att bli ”möjliggörare”, Kompetenshöjande insatser inom sjukområden som är vanliga hos målgrupper. Utbildning för volontärer. Kulturutövare utbildar personal.

